

Maailmanparantaja

Ilmassa väreilee innostusta, kun parikymppinen nuorukainen astuu Helsingin rautatieasemalle mieli täynnä suunnitelmia. Eletään vuotta 1970. Kauppaopisto ja tilitoimistoura Salossa on juuri päättynyt, ja Pauli Vahteralla on edessä astuminen työelämään Helsingissä. Mukanaan hänellä on vain vanha nahkainen matkalaukku, joka sisältää vaihtovalusvaatteet.

HENKIÖ

– **ELÄMÄNI OLI SILLOIN** enemmän raiteiltaan kuin nyt. Silloin mentiin eteenpäin, Vahtera miettii.

Pauli Vahteralla on takanaan hengästyttävän pitkä ja näyttävä ura. Pääkirjanpitäjänä tilitoimistossa, KHT-tilintarkastajana ja osakkaana KPMG:ssä ja Ernst & Youngissa; hän on luennoinut ympäri maailmaa, kirjoittanut kymmeniä kirjoja ja satoja artikkeleita, ollut kirjanpitolautakunnan jäsen, tuonut tietotekniikkaa taloushallintoon. Hänen nimissään on myös Tiliote tositteena -innovaatio, joka mullisti kirjanpidon 1990-luvulla.

Nyt Pauli Vahtera on pettynyt. Hän haluaa elää ja olla eturintamassa, kun syntyy uusi maailma. Sellainen, jossa ihmiset ovat onnellisia.

– Tämä ei ole hyvinvointivaltio missään muussa kuin rahallisessa mielessä, Vahtera sivaltaa

– 1950-luvulla ihmiset olivat onnellisia. Kun ei ollut mitään, inhimillisyys oli tallella.

– Tämä ei ole hyvinvointivaltio missään muussa kuin rahallisessa mielessä

Elämisen edellytykset

– Suuret ikäluokat eivät saa viedä elämisen mahdollisuuksia seuraavilta sukupolvilta, Vahtera sanoo.

– Mutta tulevaisuus on vaikea. Kaikki merkit viittaavat siihen.

Merkeillä Vahtera tarkoittaa mm. väestöräjähdyestä, luonnon tuhoutumista, raaka-ainevarojen ehtymistä, tavarapaljoutta ja välinpitämättömyyttä.

– Ihmiset eivät ota vastuuta itseltään. He luottavat siihen, että yhteiskunta hoitaa, Vahtera sanoo.

Itse hän ei usko. Hän on vakuuttunut, että mm. eläketurva tulee murtumaan.

– Tulojen pienenemiseen on helppo sopeutua. Pitää vain pienentää menojaan.

Vahteran vuosi jakautuu kolmeen osaan. Talven hän työskentelee osajakayrittäjänä omassa toimistossaan. Kesäisin hän kalastaa mökillä Ristiinassa ja syksyisin reppumatkailee eri puolilla maailmaa.

– Vaimoni kuoli, kun täytin 49 vuotta. Kolme poikaani olivat silloin jo aikuisia. Tajusin, että vastuuni muista väheni, ja uskalsin ottaa riskejä. En tarvinnut säännöllistä kuukausipalkkaa, Vahtera kertoo.

Nykyisin Vahtera nauttii vapaudestaan.

– Olin ennen työnarkomaani. Elämä jäi elämättä. Nyt teen töitä niin vähän, että minulla jää aikaa elämälle.

– Olen siirtynyt elämän kolmanteen vaiheeseen. Yritän käyttää elämänto-

Bruttokansantuotteella mitattuna 15–20 vuoden kuluttua Suomessa eletään nykyistä merkittävästi alemmalla tasolla. Me emme pysty palveluilla tuottamaan niin paljon, että pystyisimme kustantamaan nykyisen elintason.

kemustani muiden auttamiseen. En hajota aikaani enää suuryritysten asioiden hoitamiseen. Ne pärjäävät ilman minuakin. Autan pienyrittäjiä.

Internet ja tekniikka

Kun Vahtera työskenteli Hankkijan ATK-osastolla 1970-luvulla, tietokoneet olivat isoja, mutta työyhteistö inostunut.

– Se oli lähes lapsenomaista toistemme auttamista. Yhdessä me ratkaisimme pulmat, Vahtera kertoo.

Vahtera on ollut innostunut tietokoneista aina. Ensimmäisen oman koneen hän hankki 1970-luvun lopussa. Myös Internetiin hän hurautti eturintamassa.

– Ennustin jo vuonna 1995, että kirjanpito ja taloushallinto siirtyvät Internetiin. Silloin minua ei uskottu, mutta nyt se näköjään tapahtuu.

Vuonna 1996 Vahteralla oli Internetissä jo oma kirjakauppa. Tilauksia tuli yli 30 maasta, mutta tulos oli pakkasella.

– Halusin nähdä miten se toimii. Asiat pitää tehdä itse, ennen kuin niitä pystyy siirtämään toisille, hän sanoo.

Vahtera laskeskelee, että tarvitaan 10–15 vuotta vaikuttamista, ennen kuin asiat alkavat tapahtua.

– Nykyisin on aivan liian paljon kirjaviisaita. Ihmisiä pitäisi kasvattaa uteliaisuuteen eikä kouluviisauteen. Jos on utelias, pysyy aina ajan tasalla. Kouluviisaus vanhenee sillä hetkellä, kun koulun ovi sulkeutuu sen lään takana.

– Korkeakoulussa pitäisi saada opiskella vaikkapa 20 vuotta. Silloin kehittyisi oman alansa mestareita, Vahtera sanoo ja tyrmää ajatukset opiskeluajkojen lyhentämisestä.

Hyvän elämän merkit

Pauli Vahtera on vakuuttunut, että edessä on pysyvä talouden alentuminen.

– Bruttokansantuotteella mitattuna 15–20 vuoden kuluttua Suomessa eletään nykyistä merkittävästi alemmalla tasolla. Me emme pysty palveluilla tuottamaan niin paljon, että pystyisimme kustantamaan nykyisen elintason.

Pelastukseksi on turha odottaa Nokian kaltaisia menestystarinoita.

– Nokia oli sunnuntailapsi. Se osui mielettömään saumaan, jossa suuri osa maailmasta oli vielä neitseellistä mobiiliteknologian osalta. Samaan aikaan syntyi Internet. Sen aika on nyt ohi. Nyt tuotto pitää kerätä pienistä puroista, Vahtera sanoo.

Hänen mielestään paluuta menneeseen ei ole. Maatalousyhteiskunta romahti, kun käyttöön otettiin tehmaatalous, teollisuudessa tulee käymään samoin. Palvelutkin automatisoituvat.

– Teollisuus siirtyi edelleen pois Suomesta. Jotain jää jäljelle, aivan kuten meille jäi osia maataloudestakin, Vahtera sanoo.

– Ihmisten on yhä mukavampi hoitaa asiansa itse Internetissä ja käyttää automaation apuja elämässään. Samanaikaisesti maailmassa on yhä

Pauli Vahtera

Ikä: 56 v.

Koulutus: Kansakoulu, kauppätieteiden kandidaatti 1977, KHT-tilintarkastaja 1979, Certified Information Systems Auditor, USA 1979

Työhistoriaa: Pääkirjanpitäjä tilitoimistossa ilman tietokoneita jo vuonna 1968; KHT-tilintarkastaja ja osakas KPMG:ssä sekä Ernst & Youngissa. Vuodesta 2002 osakainen yrittäjä; luentoja yli 1000 mm. USA:ssa, Japanissa, Australiassa ja Kiinassa; kirjoja 25; artikkeleita n. 500; kirjanpitolautakunnan jäsen 1986–1994; lautakunnan kuntajaoston sihteeri 1996–2003; Tilisanomien kolumnisti vuodesta 1993.

Harrastukset: Reppumatkailu maailman eri kolkissa, kalastus mökillä Ristiinassa, hyvän ruoan laitto

Intohimo: Kansalaisaktivismia pienyrittäjien aseman ja yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi.

Filosofia: Maailmaa voi muuttaa, jos asian esittää positiivisella tavalla.

enemmän ihmisiä, joilla ei ole mitään järkevää tekemistä, Vahtera sanoo.

Vahtera näkee, että maailma tulee muuttumaan, vaikka väkisin, ja se on hänen mielestään pelkästään hyvä asia.

– Uskoni tuottavuuden merkitykseen on mennyt. Se tuo vain pahointia. Hyödyn ottaa aina joku muu, ei sitä pienyritys tai pieni ihminen saa. Kun kulutuksen taso laskee, ihmisten elämän laatu paranee.

Hyvinvointivaltion kritiikki

– Työelämä ei ole enää hauskaa. Ihmiset jäävät 59-vuotiaina eläkkeelle.

Ei ole huippuosaamista. On vain huippuahkeruutta.

Ei siksi, että terveys pettää, vaan siksi, että he ovat turhautuneita. Itse en ole miettinyt eläkkeelle jäämistä olenkaan, Vahtera haastaa. Hän haluaisi purkaa työelämäänsä pesiytynyttä väärin asioiden tekemistä ja ihmisiä alentavaa hierarkisuutta.

– Erilaisella puuhastelulla ja sähläämisellä on hukattu tuottavuuden kasvun saatu hyöty. Tarvitaan hirveän paljon ihmisiä tuottamaan raportteja, lukemaan raportteja ja hävittämään niitä. Eikä yhteiskunta ole tullut yhtään paremmaksi, Vahtera sanoo.

Hänellä on muistissaan aika, jolloin kauppaopiston kansliassa työskenteli vain yksi nuori nainen, joka ilman tietokonetta hoiti kaikki kauppaopiston juoksevat asiat palkanmaksusta puhelinvaihteena toimimiseen.

– Nykyisin siellä tietokoneistettuna hallinnossa työskentelee 30 ihmistä, vaikka oppilaita on saman verran kuin ennenkin, Vahtera sanoo.

Hän kritisoi sitä, että säännöksiä koko ajan muutetaan, ja pienistäkin virheistä on tehty rangaistavia.

Mutta onko paluuta menneeseen?
– Näen paluun. Tarvitsemme ihmisiä, jotka lähtevät toteuttamaan uutta maailmaa. Innovaatioiden lopputulemaa.

Uusi uljas maailma

– Minulla on sellainen lahja, että näen kokonaisuuksia paljon paremmin kuin keskimääräinen ihminen. Näin aikoinani Internetin, tiliotteen ja sähköisen tilitoimiston. Nyt näen, että muutos tulee, ja haluan olla mukana sitä tekemässä, Pauli Vahtera sanoo.

Vahtera on pikkupojasta saakka innostunut uusista asioista. 4-vuotiaana hän oppi lukemaan. 6-vuotiaana Vahtera oli jo laskenut, että Suomessa on liikaa lehtiä. 11-vuotiaana hän rakensi oman radiovastaanottimen eli kidekoneen, ja samoihin aikoihin hän aloitti myös toden teolla kirjoittamisen.

– Ei ole huippuosaamista. On vain huippuahkeruutta, Vahtera sanoo.

Hänen visionsa yhteiskunnan tulevaisuudesta perustuu pienyrittäjiin, jotka verkostoitumalla pystyvät tarjoamaan asiakkailleen parempia ja edullisempia palveluita. Näitä pienyrityksiä Vahtera kutsuu nanokorporaatioiksi.

– Me voimme, ja meidän täytyy elättää itsemme toistemme paitoja pesemällä, Vahtera provosoi.

Hänen mielestään pienyrittäjäyys on ainoa tapa saavuttaa työtä ja uusia innovaatioita. Sen avulla palataan kykytehtävien, joka Internetin ansiosta alueeltaan on Suomi ja enemmänkin.

– Kaikki keksinnöt ovat yksilöiden keksintöjä. Eivät suur yritykset mitään keksi, hän sanoo.

Yhteiskunnan vastuulle Vahtera jättää toimintaedellytysten turvaamisen.

– Byrokratia pitää saada niin simppeksi, että ihmiset voivat toimia ilman, että kaikki aika menee byrokratiasta selviämiseen. Ihmisen pitää saada tehdä omaa työtään.

Pauli Vahtera uskoo, että pienet tilitoimistot ovat voittajia. Verkostoitumalla ne pystyvät palvelemaan asiakasta paremmin ja edullisemmin kuin suuret toimistot.

– Sähköinen taloushallinto tulee vääjäämättä. Se mahdollistaa todellisen asiakaspalvelun.

Vahtera on käyttänyt omassa pienyrityksessään Internetissä toimivaa sähköistä taloushallintoa yli viisi vuotta. Nyt hän hakee puolta tusinaa yritteliästä ihmistä mukaan pilotihankkeeseen rakentamaan uudenlaista verkostoa.

– Tähänastiset kokeilut ovat menneet pieleen, koska niistä on heti ulosmitattu kaikki saavutetut hyödyt.

Tilote tositteena

Talouden rattaat pyörivät hurjasti 1980-luvun lopulla, kun ajatus uudesta keksinnöstä alkoi hautua Pauli Vahteran mielessä. Hän oli tuolloin kirjanpitolautakunnan jäsen. Vuonna 1989 syntyi Tilote tositteena – keksintö, joka korvasi kaikki aiemmat tiliotteet ja paperitositteet. Samalla poistui valtava määrä kuittien pyörittämiseen liittyvää työtä.

Keksintö otettiin käyttöön kaikissa pankeissa 1992. Sen ansiosta jokainen tilitapahtuma voidaan siirtää automaattisesti kirjanpitoon. Myös valvonta parani, ja maksuhuijaukset vähenivät. Yhteenlasketut säästöt yhteiskunnalle ovat arviolta 500 miljoonaa euroa vuodessa.

– Itse en saanut markkaakaan, Vahtera kertoo.

Järjestelmä on edelleen maailmassa ainutlaatuinen. Vahteran ansiota on myös se, että järjestelmä otettiin laajasti käyttöön yhteiskunnassa. Ilman vahvaa tahtoa homma olisi uhannut jäädä kesken. Näin on käynyt mm. verkkolaskuille.

Verkoston jäsenillä pitäisi olla uskallusta investoida hankkeeseen. Ei niinkään rahaa, vaan innostusta, uteliaisuutta ja työtä, Vahtera sanoo.

– Siihen tarvitaan kokemusta yhdistettynä nuorten innostukseen. Ja ihmisiä, jotka eivät lannistu, Vahtera määrittelee.

Elämän murros

Joka syksy Pauli Vahtera suuntaa kulkunsa kolmeksi kuukaudeksi kaukomaille. Tarkoitus on elää halvalla, yöpyä motelleissa ja ihmisten kotona, kulkea bussilla ja nähdä elämää.

– Kulutan Suomessa enemmän kuin maailmalla, Vahtera sanoo ja kertoo, että yksin matkustaessa on mahdollisuus kokea paljon enemmän.

Ja Vahtera on kokenut. Varkaita ja torakoita, mutta myös jotain ainutlaatuista. Perussa hän pestautui paikalliseen perheeseen lastenvahdiksi. Chilessä tuhatpäinen lapsilauma erehtyi luulemaan Vahteraa joulupukiksi.

– Innostuin siitä niin, että olen sen jälkeen ollut joulupukkina myös Argentiinassa ja Uruguayssa, Vahtera kertoo.

– Olen ihastunut tähän elämäntapaan. Haluan vielä joskus asua jossain päin maailmaa, kalastaa ja olla osa kyläyhteisöä. ■

Kassavirtaverotus mahdollistaa yrittäjyyden

– Vain positiivinen kassavirta turvaa yrityksen menestyksen. Siksi kirjanpidon ja verotuksen tulee perustua kassavirtaan, Pauli Vahtera sanoo.

Hänen mielestään kassavirtamalli pitäisi ottaa heti käyttöön yhdistyksissä ja pienyrityksissä. Muiden osalta sitä voitaisiin toteuttaa vapaaehtoisena lisäpalveluna.

– Kun järjestelmän hyödyt nähdään kiistattomasti, se korvaa nykyisen kirjanpidon myös muissa kirjanpitovelvollisissa.

Kassavirran hallinnassa aitiopaidalla on sähköinen taloushallinto, joka mahdollistaa tulevan kassavirran laskennan. Sen sijaan tilinpäätöksistä Vahtera karsisi suurimman osan. Poistoja hän kutsuu kirjanpitoalan suurimmaksi itsepetokseksi.

– Minun piti kirjoittaa kolme kirjaa poistoista ennen kuin tajusin sen. Yritysten toiminnan näkökulmasta ne ovat hömppää.

Vahteran mielestä nykyjärjestelmä asettaa yritykset eri asemaan sen

mukaan, mitä tilitoimistoa ne käyttävät.

– Joissain toimistoissa maksatetaan asiakkailta varmuuden vuoksi liikaa veroja.

Tällä hetkellä kirjanpitoa tehdään Vahteran mielestä pelkästään verottajaa ja sijoittajia varten.

– Pienyritysten pääasiallinen tarkoitus on kuitenkin antaa elanto yrittäjälle, hän sanoo.